

İMAMLARDAN ŞƏFAƏT İSTƏMƏK

<"xml encoding="UTF-8?">

İmamlar (ə) – dan şəfaət istəmək

Vəhhabilərin nəzərinə görə Peyğəmbər(s), imamlar(ə) və Allahdan başqa, hər bir mövcuddan şəfaət istəmək və təvəssül, şirk və haramdır. Onlar bu məsələni isbat etmək üçün, ""Allahdan Hər bir" "فلا تدعوا مع الله احدا": başqa heç kəsə ibadət etməyin"[1] şərif yəsinə istinad edib deyirlər

dua və çağırmaq ibadətdir. Əgər dua Allahdan qeyrisi üçün olsa, onu pərəstiş etmək mənasındadır və ona görə də şirkdir.". Duanın mənalara yenidən bir baxış Dediymiz kimi, "dua

və çağırmağın" iki mənası var: Biri ümumi məna və o biri xüsusi məna. Duanın ümumi mənası budur ki, insan bir kəsi çağır, səsəyə ya sual edə. Amma duanın xüsusi mənası, hansı ki, o mənada. "üfrü həqiqət" olmuşdur, təvəssül, hacət istəmək və çağırmaqdır ki, biz uca Allah üçün, həmçinin hər kəs öz Allahı və məbudu qarşısında yerinə yetirir. Bütperəstlər də,

bütlərin qarşısında belə dua edirlər. Duanın ikinci mənası, onun ikinci dərəcəli mənasıdır. Hər vaxt siz desəniz: dua etmək istəyirik, "səhər duası", "gecənin əvvəlinin duası" və bundan qeyri

ibarətlər işlədirsiniz, "dua" kəlməsini, onun ikinci mənasında işlətmisiniz. Bu işlətməyin iki ehtimalı var: Ya kullini öz əczalarından birinə şamil etmək cəhətindəndir, Çünki dua xüsusi

mənada da, lüğətdəki duanın əczalarından sayılır. Ona görəki hər bir halda çağırmaqdır".Allahummə inni əsəlukə" nidadır, "Ya Allah,ya Allah,ya Allah" nidadır.Həmçinin belə demək olar: "Dua" kəlməsi ikinci mənada (ibadət mənasında) çox işləndiyi üçün, ibadət onun ikinci mənası olaraq qəbul edilmişdir. Çünki ibadət bir iş ya sözdür ki, onda bir mövcud qarşısında son dərəcə təvazo və zəlillik olsun ki, insan onu malik, rəbb və tədbir edən bilir.

Rəvayətlərdə gəlmişdir ki, "Əd-dua hiyə l ibadə"[2](Dua eyni ibadətdir) ya "Əd-dua moxxul ibadə"[3]

(Dua ibadətin beynidir), məqsəd bu növ duadır. Sizin oğlunuzu səsləməyiniz isə ibadət deyil.

Həzrət Nuh (ə) – da deyir: "Rəbbi inni dəvtu qəvmi".Mənası bu deyil ki, öz tayfasına ibadət etmişdir. Doğrudur, tayfasını çağır, amma hər çağırmaq ibadət deyil,bəzi çağırmaqlar ibadətdir. Beləliklə, demək lazımdır "Fəla təd'u məllahi əhəda" ayəsinin mənası budur ki, Allahı

çağır, ibadət duası yerinə yetirib və raz və niyaz etdiyin kimi, digərini çağırma. Bu söz doğrudur. Ona görəki heç vaxt, Allahı səslədiyimiz kimi, Allahdan qeyrisini səsləməməliyik. Biz

Allahı, iradə etdiyi hər bir şeyin faili, ruzi verəni və xaliqi bilirik. Ondan istəyir, Onu çağırır və

Onun qarşısında təvazo və zəlillik edirik. Amma Allahdan qeyrisinin qarşısında (kim olursa olsun) bu işi etməməliyik.

Şəfaət istəmək, birinci mənada ki duadır Buna əsasən, ayənin qadağası, ibadətdən qeyri çağırmağa yəni adi sual və nidaya şamil olmur. Biz Peyğəmbər (s) – dən istəyib, desək; “Ey Allahın Rəsulu! Mənə şəfaət et”. Bu ümumi mənada ki çağırmaq və duadır. Lakin ibadət duası olan, xüsusi mənada ki çağırmaq və dua deyil. Bu sizin dediyiniz kimidir ki, “Ey Zeyd! filan işi mənim üçün yerinə yetir”. Bunlar dua olub, ibadət olmadığına görə “Fəla təd’u məllahi əhəda” ayəsi ona şamil olmur. Mübarək ayədəki “məllah” kəlməsi, bu mənəni çatdırır ki, Allahı çağırdığınız kimi, heç kəsi çağırmayın. Malik, rəbb və tədbir edənə e’tiqad etməklə, təvazo, kiçiklik və zəlilliklə yanaşı çağırmaq, Allaha məxsusdur. Büt-pərəstlər, bütü təvazo halında və rəbb və Allah olmalarına e’tiqadla çağırır və dua edirdilər. Onları belə dua etməkdən çəkindirən, çoxlu ayələrimiz var. Bu ayələrin özü, büt pərəstlərin, bütləri, ruzi və bərəkət mənşəyi və tədbir mənşəyi və s... bilmələrinə və onlardan hacət istəməklərinə dəlildir.

“وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ نَصَرَكَمْ وَلَا أَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ” :Biz burada həmin ayələrdən bəzisinə işarə edirik Sizin Ondan başqa tapındıqlarınız isə nə sizə, nə də özlərinə bir köməklik edə “ bilər!”.[1] Bu ayədən onların bütlərdən kömək istəməkləri, başa düşülür, əks halda, ayənin bu Allahdan “إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ أَمْثَلُكُمْ” .əməli inkar edib, pisləməyinin mənası olmazdı başqa ibadət etdiyiniz bütlər də sizin kimi bəndələrdir”.[2] Yəni sizin öz ehtiyaclarınızı yerinə yetirməyə qüdrətiniz olmadığı kimi, onlar da sizin hacətlərinizi yerinə yetirə bilməzlər Sizin Ondan qeyri ibadət etdikləriniz bir çəyirdək qabığına “ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ” Haqq olan “لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ ” [3] (qəbul edilən) dua yalnız Ona (Allaha) olan duadır. Ondan başqasına edilən dualar (Ondan qeyrisinə ibadət edənlərin duaları) qəbul olunmaz (bütlər, tanrılar onların dualarını əsla Allahdan başqa, sənə nə bir xeyir, nə də “وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ” [eşitməzlər]).[4] zərər verə bilən şeylərə (tanrılara və bütlərə) ibadət etmə!”.[1] Bu ayədən, Allahdan qeyrisini çağıranların məqsədlərinin, hacət istəmək və mənfəət əldə etmək ya zərəri aradan qaldırmaq Allahı qoyub “وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ” olmaları məlum olur qiyamətədək özünə cavab verə bilməyən bütlərə ibadət edən kimsədən daha çox (haqq yoldan) De: “ قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا” [2] “(Allahdan) başqa tanrı güman etdiklərimizi (köməyə) çağırın. Onlar sizi nə möhnətdən qorumağa, nə də onu dəyişməyə (sizdən sovuşdurub başqasına tərəf yönəltməyə) qadir deyillər!”.[3] Bu ibarət, onların bütlərdən zərər və gıřiftarlığı aradan götürməyi istəmələrini və bütləri öz Allahları düşünən halda, onlara ümidvar olduqlarını, göstərir. Əgər onlar hacətlərini və zərəri uzaqlaşdırmağı və mənfəəti istəməsəydilər, yalnız “bizə şəfaət et, ya bizim üçün dua et”,

desəydilər, bu ayənin cavabında deyərdilər: İlahi! Biz ki, bütlərdən giriftarlığı aradan götürməyi ya mənfəət əldə etməyi və həcət istəmədik. Əlbəttə, burada avam camaatın nadanlıq üzündən elədiyi bəzi işlər barəsində, izah vermək lazımdır: Arabir bəzi şəxslərin, ağac budağına parça ya başqa şeylər bağlamaları və ağacdən həcət istəmələri ilə rastlaşırıq. Əgər bu işi diqqət və bilərəkdən yerinə yetirsələr, ağacdən heç bir xeyir və zərərin onlara yetişmədiyini nəzərə alaraq, bunların işinin bütperəstlərin işi kimi olduğunu demək lazımdır. Amma bir kəs Allah övliyalarından birinə (ə) ya Allah dərgahına yaxın olan bir saleh insana təvəssül etsə və avam ruhuna görə təvəssülün kənarında, zərihə ya başqa yerə qfıl da bağlasa, lakin həqiqətən nəzəri budur ki, o, onun üçün dua edə, nəinki, öz həcətini zərihdən ya başqa şeylərdən istəyə, belə təvəssülün eybi yoxdur. Amma yalnız daşdan ya taxtadan yaxud ağacdən, öz həcətini istəsə, bunların xeyir ya zərər yetirmədiyini nəzərə alaraq, bu iş bütperəstlərin işinə oxşayacaq. Hər halda, bütperəstlərin əksinə olaraq, bizim Peyğəmbər(s)-ə və Allah övliyalılarına təvəssülümüz, həmçinin onlardan dua, şəfaət və hətta həcət istəməyimiz bu mənayaadır ki, onlar vasitə olsunlar. Allahdan bizim həcətimizi yerinə yetirməyi, Allahın bizim duamızı qəbul etməsini, Allahın Peyğəmbər(s)-in şəfaətini bizim haqqımızda qəbul etməsini diləmək, bu istəmələrin hamısı Allaha qayıdır, lakin, ondan istəyirik ki, “sən istə”. Möminlərdən və salehlərdən, diri olduqları zaman həcət istəmək və dua etmək, vəhhabilərin özünün, o cümlədən ibn Teymiyyənin qəbul etdiyi məsələdir. Digər sözlərində də gəlmişdir ki, Allah istəsə, sonradan danışacağıq. Deməli, ayənin qadağan etdiyi yer, ibadət halında olan duadır. Bu məsələni ayənin əvvəlində gələn ibarət də təsdiqləyir. Əvvəlcə buyurur: “Və ənnəl məsacidə lillah” sonra təfri (bir – birindən ayırma) fa – sı vasitəsilə buyurur: “Fəla təd’u məllahi əhəda” yə’ni Məscidlər Allaha məxsus olduqlarına görə, məsciddə Allahla yanaşı başqa birisini çağırmamalısınız. Bu ayə demək istəmir ki, Məscidlərdə bir – birinizi səsləməyin və hətta deməyin: Cənab! Mənə su ver, çay gətir, səccadəni gətir və ... Məscidlərdə qadağan olunan budur ki, Məscidlərdə Allahdan başqa, digər bir varlığı ibadət formasında dua edib və çağırmaq olmaz. Yə’ni Allahdan istədiyi kimi həmin etiqadla, Allahdan qeyrisindən istəməməlidir, Çünki “La təd’u məllah” ayəsi ona şamil Ey Allahın Rəsulu mənim üçün bağışlamaq istə.” “يا رسول الله استغفري” olur. Amma əgər desə Bu yalnız xahişdir və qətiyyən ibadət deyil. Bu “mənə su ver” deyən şəxs kimdir. Deməliyik ki, bu ayədə “Məscidlər” kəlməsinin zikr olması yalnız məscidlərdə Allahdan qeyrisini çağırmağın qadağan olması və məscidlərdən başqa yerdə maneçiliyin olmaması mənasında deyil, əksinə çox vaxt dua və ibadətin məsciddə baş verdiyinə görə “Məscidlər” kəlməsi işlənmişdir. Mübarək “Və ənnəl məsacidə lillah” ayəsi üçün, başqa mənə Ayə üçün deyilən mənadan başqa, digər bir mənə da Həzrət Cavad (ə)-dan rəvayət olub. Əllamə Təbatəbai onu Səid bin Cübeyrdən və səhabənin bəzi təbeinlərindən bu məzmunla nəql

ediblər:[1] Mötəsim Əbbasi, alimlərdən təşkil olunan və iman Cavad (ə) – ın da hazır olduğu bir məclisdə, bu sualı verdi ki, oğrunun əlini harasından kəsmək lazımdır? Əvvəlcə ordakı alimlər cavab verməyə başladılar: Biri dedi: dirsəkdən kəsmək lazımdır. Digəri dedi: Biləkdən kəsmək lazımdır və hərəsi bir şey dedilər. Bu zaman İmam Cavad (ə) buyurdular: “Əlin barmaqlarını kəsmək və əlin içini saxlamaq lazımdır”. Onlar Həzrətdən dəlil istədikləri vaxt, o Həzrət buyurdu: Allah Rəsul buyurdu: Səcdə yeddi üzvədir: alın, iki əlin içi, iki diz və ayağın iki böyük barmağı. Əgər onun əlini biləkdən ya dirsəkdən kəssəniz, onun üçün səcdə etməyə bir əl qalmaz . Allah taala da buyurub: “Və ənnəl məsacidə lilləh fəla təd’u məllahi əhəda”. Allaha məxsus olan şey kəsilməz”. Mötəsim bu sözdən sevindi və oğrunun əlini barmaqların ələ birləşdiyi yerdən kəsilməsini əmr verdi.[2] Bu rəvayətdə, İmam Cavad (ə) ayədəki “məscid” kəlməsini, səcdədə yerə qoyulan yeddi üzv mənasında təfsir etmişdilər. Bu mənanın aydın olması üçün, diqqətlə şərif ayəyə baxdıqda, səbəbləndirmə və nəticə almanın olduğunu görürük. Ayənin birinci hissəsi səbəbləndirmə, ikinci hissəsi isə nəticə almadır. Səbəbləndirmə və nəticə almanı bir – birinə əlaqələndirmək üçün, belə məna etməliyik: Səcdə yerləri Allahındır və buna görə də səcdə və ibadət Allahdan başqası üçün yerinə yetirilməməlidir. Çünki (...Fəla təd’u...) xüsusi dua mənasındadır, yəni bir növ ibadətdir. Ona görə də səbəbləndirməyə, bu nəticə alma əlavə olubdur. İmam Cavad (ə) – ın təfsirinin ayənin təvili olması mümkündür, nəinki onun zahiri mənası və təfsiri. Təfsir alimlərinin çoxu da duanı bu ayədə “ibadət” mənasında tutublar. İndi istər “məsacid” kəlməsini “məscid” – ın cəmi bilək (necə ki onların çoxu belə deyiblər) və istər səcdə yerləri mənasına. Biz dedik ki, “təd’u” dua mənasındadır, lakin ibadət olan bir dua, amma təfsirçilər əsasən “la tədu” – nu “la tə`budu” mə`nasına tutublar. Bu barədə Əlmənarın təfsirçisi, “İnnəlləzinə təd’unə min dunillahi ibadun əmsalukum”[3] ayəsinin ardınca deyir: “Dua, ibadətin özəyi, əsası və böyük sütunudur. Deməli, yalnız Allahı çağıran və Onunla yanaşı başqasını çağırmayan şəxsin tövhidi doğrudur. Necə ki, Allah buyurur: Allahla yanaşı heç bir kəsi çağırmayın və dua etməyin. Təfsirçilər də deyirlər: Dua belə ayələrdə ibadət mənasındadır və bu kullun cüzün adıyla adlandırılması qəbilindəndir. Ona görə də təfsirçilər “tədunə” kəlməsini “tə`budunə” – yə (çağırmayın kəlməsini, pərəstiş etməyin kəlməsinə) təfsir edirlər”. [1] Beləliklə, təfsirçilərin təfsirinə əsasən, ayənin mə`nası budur ki, Allahla yanaşı, Allahdan qeyrisinə ibadət etməyin. Amma Əlmənar təfsiri bu mənanı qəbul etmir və deyir: “tədu” xüsusi mənada olan dua etməkdir, yəni ibadət duası və insanın Allah qarşısında yerinə yetirdiyi dua mənasındadır. Bu düz sözdür, Çünki, məşhur məna, zahiri mənanın əksinədir və zahiri məna budur ki, “la tədu” yəni dua etməyin, məqsəd duanın ikinci qismi, yəni ibadət duasıdır, nəinki mütləq dua, hətta səsləmək və nida etməyə də şamil olmur. “La təd’u” “la tə`budu” mənasındadır deməklə, öz mənasında olur yə`ni duadır lakin ibadət halında olan bir duadır, demək arasında fərq var.

Dua və ibadətin müqayisəsi Dua və ibadəti müqayisə etdikdə, onların arasında məntiqi baxımdan bir sıra oxşar və bir sıra özünəməxsus xüsusiyyətlər müşahidə edirik. Yəni dualardan

bəzisi ibadət deyildir. Məsələn bir-birimizi dəvət edirik, səs-ləyirik, hacət istəyirik, hətta Peyğəmbər (s), imam, övliya və mələkləri də bu formada çağırmaq duadır, lakin ibadət deyil.

Şəfaət və təvəssüldə, biz Peyğəmbər(s)-i çağırırıq, hətta təkid, yalvarış və zəlillik də edirik, amma onu rəbb və müstəqil təsir sahibi, malik və Allah bilmirik. Ona görə də ona ibadət etmirik.

Bəzi ibadətlərimiz var ki, onlarda dua yoxdur. Xüms və zəkatı ödəmək ibadətdir, yəni qürbət qəsdı onda şərt-dir, lakin onda dua yoxdur. Səcdənin özü ibadətdir, hətta insanın bir şey

demədən, Allahın ilahilik və rəbbliyinə etiqadla torpağa baş qoyması, ibadətdir. Əlbəttə, hər səcdə də ibadət deyil. Mələklərin Həzrət Adəm qarşısında etdikləri səcdə ibadət deyil. Əks

halda, "fə səcədu illa iblis"[2] ayəsinə əsasən, İblisdən başqa, bütün mələklərin müşrik olmalarını demək lazımdır. Yəqubun, arvadının və övladlarının, Yusif qarşısındakı səcdəsi,

Yusifə ibadət deyildi, əks halda onların hamısının müşrik olmalarını (Allaha sığınırıq) demək lazımdır. Aydındır ki, Allah peyğəmbəri Yəqub (ə) Allahdan qeyrisinə ibadət etməz. Ona görə də,

hər bir səcdə ibadət deyil və yalnız onu Allah və İlahi sanaraq onun üçün səcdə etsələr, ibadət olacaq. Bə`zən də bir əməl, həm ibadətdir və həm dua. Namaz kimi ki, həm duadır və həm

ibadət. Ya dua ilə yanaşı olan səcdə kimi. Həmçinin, insanın Allah qarşısında oxuduğu dua. "La təd'u" da duanın xüsusi mənasında qadağan olunması məsələsi barəsində, başqa şahid və sübutlar var.

O cümlədən, Qurandan oxuduğumuz və müşriklərin pislənməsinə aid olan ayələr. O ayələrin çoxunda "dua və dəvət" maddəsindən olan müxtəlif ibarətlər var idi. Əgər bu ayələrə

diqqət etsək, orada da duanın xüsusi mənasında nəzərdə tutlduğunu görürük.[3] Bu ayələrin

hamısında, qadağan və ya pislənən dua, həmin ibadət mə`nasında olan duadır. Hansı ki, Allah-taaladan başqa bir mövcudun qarşısında təvazö və zəlilliklə yanaşı ola.

Ələddin Məlikov _____ [1] "Cin", 18. [2] "Biharül - ənvər". C,

93, s 300. [3] "Həmin". [1] "Ə`raf", 197. [2] "Həmin", 194. [3] "Fatir", 13. [4] "Rə`d", 14. [1]

"Yunis", 106. [2] "Əhqaf", 5. [3] "İsra", 56. [1] Təfsiri-mizan, c. 20, s 50. Cin surəsinin 18 – ci ayəsinin davamında. [2] Vəsailuş-şiə, c. 18, s 490, h 34665. [3] "Ə`raf". 194. [1] "Əlmənar", c. 9,

.s 527. [2] "Bəqərə", 34. [3] "Fatir", 19. "Yunis", 106. "Ən`am", 71. "Maidə", 76